

Dato: 05.10.2012

Journal: 380

Vejledning om udformning af vedtægt

Ministeriet for Børn og Undervisning har den 8. oktober 2012 udstedt ny bekendtgørelse om vedtægter for friskoler og private grundskoler. Bekendtgørelsen er opstillet mere læsevenlig end den tidligere. De væsentligste ændringer skal sikre overensstemmelse med en lovændring, som fastslår, at eksisterende skoler med juridisk uændret drift selv er ansvarlige for vedtægtens korrekte udformning og selv bestemmer ikrafttrædelsestidspunkt.

Dette vil almindeligvis være det tidspunkt, hvor vedtægten offentliggøres på skolens hjemmeside. I tilknytning til den ændrede vedtægtsbekendtgørelse har ministeriet forhåndsgodkendt et mindre antal standardvedtægter. Skolerne kan vælge at anvende disse, men har skolen behov for andre bestemmelser i overensstemmelse med vedtægtsbekendtgørelsen, bør den sikre sig, at bekendtgørelsen bestemmelser anvendes korrekt og i nødvendigt omfang. Denne vejledning kan være en hjælp for de skoler, der ønsker at fravige foreningens godkendte standardvedtægt, men i øvrigt kan skolerne naturligvis anmode om konsulenthjælp.

Bemærkninger til § 1

De åbne felter skal udfyldes med skolens navn, adresse, hjemstedskommune og oprettelsesdato. Oprettelsesdatoen er normalt dato for den stiftende generalforsamling. Det Centrale Virksomhedsregister er statens stamregister for virksomheder og udstedes af Erhvervsstyrelsen via „virk.dk”.

Dersom skolen driver dagtilbud og heltidsskolefritidsordninger efter friskolelovens § 36 a. og § 36 b. bør denne hjemlede sidevirksomhed indskrives i vedtægtens § 1. Ved oprettelse af en privatinstitution (børnehave) kan man fx skrive:

Skolen driver efter aftale med X Kommune en privatinstitution efter friskolelovens § 36 a. og dagtilbudslovens § 20.

Med hensyn til heltidsskolefritidsordning vil den mest naturligt kunne indskrives i § 2, da denne fuldt og helt skal drives som en del af skolen. Teksten kunne naturligt indflettes således:

Institutionens formål er at drive en friskole med tilhørende heltidsskolefritidsordning.....

Bemærkninger til § 2

Det er afgørende nødvendigt, at skolens formål beskrives som skoledrift i henhold til friskoleloven. Andet formål er ikke tilladt. Skolen må dog gerne supplerende udforme en egen holdnings- eller værdibaseret formålsbestemmelse, der udvider det rent juridiske formål. Det vil være klogt at anvende en kortfattet og stram formulering, da den samlede formålsformulering ses anvendt som juridisk vurderingsgrundlag ved især civile retssager.

Bemærkninger til § 3

Der indgår kun obligatoriske bestemmelser, men det bør dog bemærkes, at begrebet skolekreds anvendes, jf. § 4.

Bemærkninger til § 4

Bestemmelsen i § 4 stk. 1 er obligatorisk og knyttet til friskolelovens bestemmelse om, at forældre-kredsen består af den personkreds, der har forældremyndighed over de indskrevne elever på skolen. Forældre-kredsen består altså typisk også af forældre, der ikke har fælles bopæl med eleverne. Såkaldte „bonusforældre” kan altså ikke være medlem af forældre-kredsen, hvilket i øvrigt også gælder for biologiske forældre, der ikke er indehavere af forældremyndighed. Forældre-kredsen fører det nære tilsyn med skolens drift, og den skal inddrages i alle spørgsmål om tilsyn med undervisningen. Den vælger desuden en eller flere tilsynsførende, medmindre skolen gennemfører den omfattende selvevaluering efter friskolelovens § 9 e.

Bestemmelsen om skolekreds i § 4 stk. 2 er en klassisk foreteelse på friskolerne, men den er ikke lovpligtig. Der er tale om en medlemskreds, der omfatter såvel forældre-kreds som andre medlemmer, der er godkendt af bestyrelsen som medlemmer. „Andre medlemmer” vil typisk være bonusforældre, biologiske forældre uden forældremyndighed, kommende og tidligere forældre samt eventuelt personer fra et lokalt eller holdningsbaseret bagland.

Bemærkninger til § 5

Bestemmelserne for medlemskabet af skolekredsen er de almindeligt anvendte. Retten til at drive skole med skolekreds (altså en egentlig medlemskreds) forudsætter, at vedtægterne indeholder tydelige bestemmelser for medlemskabet. Bemærk at reglerne om fremmøde som forudsætning for stemmeafgivelse kun gælder for medlemmer af skolekredsen. Når forældre-kredsen skal vælge bestyrelsesmedlemmer samt tilsynsførende, kan forældre, der deler forældremyndighed, udstede stemmefuldmagt til hinanden, hvis begge ikke møder frem. Dette fremgår dog kun af § 3 i „Bekendtgørelse om valg og certificering af tilsynsførende ved frie grundskoler”. Suspension og ophævelse af medlemskab ved fx manglende kontingentbetaling gælder kun for skolekredsen, idet man tilhører forældre-kredsen, så længe man har børn gående på skolen.

Bemærkninger til § 6

Tilsynsbestemmelserne fremgår af friskolelovens § 9 og af „Bekendtgørelse om valg og certificering af tilsynsførende ved frie grundskoler samt „Bekendtgørelse om selvevaluering ved frie grundskoler”.

Bemærkninger til § 7

Afholdelse af generalforsamlinger er ikke obligatorisk, men selv skoler med udpegede bestyrelsesmedlemmer og ret til selvsupplering afholder dog generalforsamling eller generalforsamlingslignende valgmøder for forældre kredsen. Generalforsamlingen blev tidligere regnet for skolens øverste myndighed, men med henvisning til generelle bestemmelser for selvejende institutioner er dette ikke længere en gyldig bestemmelse. Skolens øverste myndighed er bestyrelsen, som dog i begrænset omfang kan udøve denne sammen med en generalforsamling. Den foreliggende formulering udnytter muligheden for, at skolens medlemmer skal inddrages ved godkendelse på de områder, hvor det er lovligt.

Bemærkninger til § 8

Der skal i tomme felter indsættes antal af bestyrelsesmedlemmer og antal medlemmer af forældre kreds/skolekreds, der kan forlange en ekstraordinær generalforsamling afholdt.

Bemærkninger til § 9

Denne paragraf er stort set obligatorisk, hvis skolen har generalforsamling. Beslutninger om „almindeligt flertal” er bestemt i vedtægtsbekendtgørelsen, idet der i vedtægten kun kan træffes beslutning om kvalitativt flertal på afgrænsede områder.

Bemærkninger til § 10

Bestyrelsens størrelse skal angives med et fast antal medlemmer på mindst 5 personer. Det mest almindelige antal er 7, og bestyrelserne er sjældent sammensat af mere end 9 medlemmer, da beslutningsprocesserne efter al erfaring bliver besværliggjort. Denne vedtægt er formuleret med en forudsætning om et flertal af forældre i bestyrelsen og valg i henholdsvis forældre kreds og skolekreds. Når kun to bestyrelsesmedlemmer (lovgivningens mindstekrav) forudsættes valgt af og blandt forældrene i forældre kredsen, skyldes det forældre kredsens sammensætning af personer med forældre myndighed, uanset om de ellers normalt indgår i skole/hjem-samarbejdet, og uanset om de er kendt på skolen. Dette sammenholdt med retten til at udstede stemmefuldmagter ved bestyrelsesvalg gør forældre kredsen til en uforudsigelig instans. Bestyrelsen har ansvaret for, at kun forældre med forældre myndighed opstiller og stemmer ved afstemninger i forældre kredsen. Ved valget i skole kredsen kan man alligevel opnå et flertal af forældre i bestyrelsen, hvis sammensætningsbestemmelsen har et sådant krav. Følgende eksempel belyser dette:

Bestyrelsen består af 7 medlemmer, hvoraf mindst 5 skal være forældre til børn på skolen.

Når to forældre er valgt i forældrekrædsen, skal der ved skolekrædsens valg yderligere vælges i alt mindst 3 forældre. Dette skal man naturligvis tage højde for ved henholdsvis opstilling af kandidater og ved afgørelse af, hvem der er valgt til bestyrelsen.

Bestemmelsen om tillidsafstemning er valgfri, men en tillidsafstemning vil aldrig kunne gennemføres, hvis bestemmelsen ikke fremgår af vedtægten. Bestemmelsen anvendes ikke hyppigt, og når det forekommer, er det oftest for at få afklaret samarbejdsproblemer internt i bestyrelsen.

Bemærkninger til § 11

Som noget relativt nyt kan medarbejderne (eksklusiv skolelederen) udpege 1 bestyrelsesmedlem, hvis bestyrelsen består af 5 medlemmer, og 2 bestyrelsesmedlemmer, dersom bestyrelsen består af mere end 5 medlemmer. Bestemmelsen er ikke hyppigt anvendt, da bestyrelsen også er arbejdsgiverorgan og skolens øverste ledelse. Medarbejderrepræsentanter vil derfor også jævnligt skulle erklæres inhabile. Normalt tiltræder medarbejderrepræsentant(er) bestyrelsen som observatører, ligesom det i øvrigt kan tillades for elevrepræsentanter, når bestyrelsen ikke behandler sager omfattet af tavshedspligt.

Bestyrelsesmedlemmer må ikke være bundet af forskrifter eller beslutninger i andre foreninger, men må alene stemme efter egen overbevisning om, hvad der tjener til skolens bedste. Denne bestemmelse skal indgå i alle vedtægter.

Bemærkninger til § 12

Det er valgfrit, om en bestyrelse vil vælge næstformand og kasserer. Følgende bestemmelse vækker jævnligt undren: *Formanden indkalder mødedeltagerne og giver forinden møderne de pågældende underretning om, hvilke sager der vil komme til behandling på mødet.* Indkaldelse foregår naturligvis hyppigst med en skriftlig dagsorden, og de nærmere bestemmelser herom vil sædvanligvis fremgå af bestyrelsens forretningsorden. Vedtægtsformuleringen giver imidlertid også mulighed for hasteindkaldelse, når der opstår ekstraordinære situationer, der ikke kan afvente overholdelse af sædvanlige frister for bl.a. udsendelse af dagsorden.

Bemærkninger til § 13

Bestyrelsesmedlemmer skal opfylde friskolelovens generelle habilitetsregler for at sidde i bestyrelsen. Disse regler fremgår af friskolelovens § 5. Bestyrelsesmedlemmer skal desuden overholde de almindelige habilitetsregler, som fremgår af forvaltningslovens kapitel 2. I særlige tilfælde kan det være vanskeligt at afgøre, hvordan man skal administrere habilitetsreglerne, men vi kan henvise til Dansk Friskoleforenings vejledning herom. Den findes på foreningens hjemmeside.

Bemærkninger til § 14

Denne paragraf indeholder næsten udelukkende obligatoriske bestemmelser for en vedtægt på en fri grundskole. Kun bestemmelser om generalforsamlingens involvering kan betragtes som valgfri.

Bemærkninger til § 15

De frie skoler er ikke omfattet af offentlighedsloven med dens bestemmelser om aktindsigt. § 15 lægger derfor op til, at bestyrelserne udformer skolens egne bestemmelser om ret til indsigt i skolens forhold, idet minimumskravene for medlemmer og ansattes rettigheder skal fremgå af vedtægten.

Bemærkninger til § 16

Bestemmelserne om tegningsret er obligatoriske. Prokura har i denne sammenhæng en særlig betydning. Bestemmelsen skal gøre det umuligt for bestyrelsen at fralægge sig det overordnede ansvar. Bestemmelsen skal derimod ikke forhindre en bestyrelse i at udstede bankfuldmagter til skoleleder og administrativt personale. Pengeinstitutter misforstår desværre ofte hensigten med det obligatoriske forbud mod prokura.

Bemærkninger til § 17

De fleste friskoler har fastholdt bestemmelsen om, at generalforsamlingen ansætter og afskediger skolelederen efter indstilling fra bestyrelsen. Bestemmelsen havde oprindeligt til hensigt at sikre bagland og forældre, at skolelederen var den rette til at sikre skolens grundsyn overholdt. I praksis indkalder skolekreds og forældrekreds ofte til ekstraordinær generalforsamling, selv om opgaven er overladt til bestyrelsen alene. Siden 1995 har det været muligt at overlade ansættelse og/eller opsigelse til bestyrelsen alene, hvorved skolelederens status som bestyrelsens ledende „embedsmand” bliver understreget i modsætning til den traditionelle opfattelse af skolelederen som ansvarlig for overholdelsen af skolens formål.

Bemærkninger til § 18

Bestemmelsen er obligatorisk i sin helhed.

Bemærkninger til § 19

Bestyrelsen er ansvarlig for vedtægtsændringer. Vedtægtsændringer kan derfor ikke gennemføres på generalforsamling, uden at der foreligger en indstilling fra bestyrelsen. I tilfælde hvor ministeriet har pålagt skolen at gennemføre ændringer eller såfremt en ændring af ministeriets vedtægtsbekendtgørelse gør en ændring nødvendig, anbefaler vi dog, at bestyrelsen skal kunne træffe beslutning alene. Generalforsamlingsbeslutning på to efter hinanden følgende generalforsamlinger med kvalificeret flertal skal ses som en sikring mod utilsigtet ændring af fx skolens formålsparagraf.

Bemærkninger til § 20

Nedlæggelsesbestemmelserne er i det store og hele obligatoriske. Man skal dog være opmærksom på, at bestyrelserne har handlingspligt uanset de generelle bestemmelser om nedlæggelse, dersom skolen af økonomiske grunde ikke kan videreføres, men skal have nedlæggelse behandlet efter konkurslovgivningen.

Foreningen foreslår, at eventuelle midler ved skolenedlæggelse skal tilfalde Friskolefonden. Denne er friskolernes fælles sikkerhedsnet, men skolerne kan ikke komme i betragtning til støtte fra fonden, dersom ophørsparagraffen ikke lader Friskolefonden stå som arving. I friskolelovens bemærkninger til ændrede vedtægtskrav i 2012 gives der fortsat hjemmel til at indskrive Friskolefonden som "arving". Alternativet er følgende bestemmelse: *Eventuelle overskydende midler ved skolens nedlæggelse skal med børne- og undervisningsministerens godkendelse anvendes til skolevirksomhed, der støttes i henhold til friskoleloven.*

Bemærkninger til § 21

Vedtægtsændringer skal i fremtiden godkendes ved offentliggørelse på skolens hjemmeside, som løbende bruges af Kvalitets- og Tilsynsstyrelsen som et led i ministeriet tilsyn. Dato for offentliggørelsen på hjemmesiden skal fremgå. Kun skoler under oprettelse og skoler, der ændrer juridisk status ved sammenlægninger og spaltninger, skal fortsat indsende vedtægter til godkendelse i Ministeriet for Børn og Undervisning. § 21 beskriver de to muligheder i pkt. 2 og pkt. 3. Den originale vedtægt skal altid forsynes med dato for godkendelse samt bestyrelsesmedlemmernes underskrifter. Navne og adresser skal desuden angives med maskinskrift eller anden letlæselig skrift.